

Анастасія ШЕВЧУК,
студентка III курсу спеціальності 024 «Хореографія»
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
Хмельницький, Україна
9397nastyaaaa@gmail.com

науковий керівник:
заслужений артист України, доцент кафедри хореографії
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Сергій КАЧУРИНЕЦЬ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТАНЦЮВАЛЬНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТРАНСЛЯЦІЇ ХРИСТИЯНСЬКИХ СЕНСІВ

***Анотація.** У статті висвітлено українську народну танцювальну культуру як засіб формування духовної культури та трансляції християнських сенсів. Проаналізовано історико-культурні передумови виникнення народних танців, їхнє символічне, естетичне та ритуальне наповнення. Особливу увагу приділено впливу християнських ідеалів на формування танцювальних образів, які відображають моральні орієнтири та формують національну ідентичність. Підкреслено інтеграцію традиційних рухових кодів у сучасні хореографічні практики, що забезпечує безперервну передачу духовних знань та відкриває нові можливості для адаптації фольклорних елементів до сучасних сценічних композицій.*

***Ключові слова:** народна танцювальна культура, духовна культура, християнські сенси, національна ідентичність, хореографічні практики.*

Українська народна танцювальна культура є надзвичайно актуальним інструментом для формування духовної культури сучасного суспільства. Танець виступає як засіб передачі традиційних християнських цінностей, сприяючи розвитку моральних та естетичних орієнтирів, що є невід'ємною складовою культурної спадщини. Завдяки інтеграції естетичних, духовних та культурних аспектів, народні танці сприяють формуванню національної ідентичності та гармонійного розвитку особистості. Вивчення традиційних танцювальних технік дозволяє узагальнити зв'язок між християнськими сенсами та специфічними руховими засобами, забезпечуючи передачу культурних знань з покоління в покоління. Таким чином, українська народна танцювальна культура є унікальним механізмом для підтримки та розвитку духовних цінностей у сучасному культурному просторі.

Народні танці України становлять невід'ємну складову культурного надбання, відображаючи історичний розвиток суспільства та духовні пошуки народу. Їх багатогранність дозволяє розглядати танець не лише як розважальне

мистецтво, а як ефективний механізм трансляції морально-етичних та християнських сенсів, забезпечуючи безперервну передачу духовних цінностей з покоління в покоління.

Хореографічне мистецтво, яке базується на ритмі та пластиці, пройшло складний шлях еволюції від архаїчних хороводів і обрядових танців до козацьких виступів. Цей процес відображає інтеграцію регіональних і локальних особливостей – від гуцульських і верховинських форм до коломийкових і гопакових ритмів, що свідчить про багатовимірну сутність української культури.

У контексті формування духовної культури, хореографія виступає не лише як естетичний жанр, а й як засіб передачі глибоких духовних і моральних орієнтирів. Символіка, ритмічна структура та пластика рухів у народних танцях містять елементи ритуального та архетипного знання. Як зазначає І. Степанюк, «танець, формуючись як складова частина обрядово-ритуальної системи, зберігає в собі архетипи рухів, що поступово набувають естетичного значення через численні виконавські інтерпретації» [4, с. 178]. Ці архетипи, згідно з К. Юнгом, являють собою колективно несвідомий досвід, що передається через покоління [1].

Витоки народних танців сягають прадавніх часів, коли танці, зокрема хороводи, були органічно інтегровані у повсякденне життя, виконуючи функції сезонної організації праці та ритуального супроводу свят. Незважаючи на історичні випробування, ідеологічний тиск та іноземні впливи, українська народна хореографія зберегла свою автентичність і зазнала якісної еволюції. Вона проходила кілька етапів розвитку:

- *Архаїчний період* – хороводи як відображення циклічності природи та трудової діяльності.
- *Етнографічний період* – формування регіональних стилів, що відображають побут та звичаї.
- *Період взаємодії з професійним мистецтвом* – інтеграція народних елементів у національний театр, оперу та балет.
- *Сучасний період* – збереження традицій та їх адаптація до сучасних сценічних форм.

Народні танці поєднують естетичний образ, символічність рухів та ритуальність виконання, що дозволяє їм не лише відображати культурні традиції, а й служити носіями духовних смислів. Кожен жест і ритмічна структура містять елементи християнської моралі та світогляду, таким чином сприяючи передачі духовних цінностей з покоління в покоління.

Український хореографічний фольклор вирізняється різноманітністю жанрів: ритуальні, обрядові, побутові та сюжетні танці виконуються у супроводі вокалу та інструментальної музики. Балетмейстери, використовуючи автентичні теми, колорит, лексику та позиційні лейтмотиви народних танців, створюють авторські хореографічні композиції, що інтегрують традиційні елементи у сучасне мистецтво. Як зазначав К. Василенко: «Не можна розробляти тему без врахування календарної обрядовості та музично-пісенних циклів, пов'язаних із народними традиціями (веснянки, гаївки, купальські, обжинкові та весільні пісні, а також колядки та щедрівки)» [2, с. 62].

У сучасному контексті українського хореографічного мистецтва важливе місце займає балетмейстерська творчість В. Авраменка, В. Верховинця,

П. Вірського, В. Вронського, В. Глушенкова, О. Гомона, А. Гуменюка, О. Данічкина, А. Кривохижі, Д. Ластівки, В. Петрика, Я. Чуперчука та інших. Їхній внесок сприяв збагаченню національного хореографічного репертуару, встановленню діалогу між традиціями та сучасністю, а також передачі духовних і культурних цінностей з покоління в покоління.

Наприклад, постановка П. Вірського «Запорожці» є репрезентацією узагальненого символу народної волі через театралізований танцювальний малюнок і уніфіковану пластичну лексику. Цей твір відзначається відходом від побутового реалізму на користь піднесеного, символічного відображення, що дозволяє глибше осмислити амбівалентну природу козацтва та його роль у формуванні духовної культури [3, с. 90].

Отже, українська народна танцювальна культура є унікальним феноменом, який інтегрує естетичні, культурні та духовні виміри, забезпечуючи ефективну трансляцію християнських сенсів та сприяючи формуванню духовної культури. Її вивчення та популяризація мають важливе значення для підтримки культурної спадщини, розвитку морально-етичних орієнтирів і збереження національної ідентичності, що є запорукою гармонійного розвитку особистості та суспільства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білаш П. М. Деякі особливості розвитку українського народно-сценічного танцю в 10–30-х роках ХХ століття. *Збірник статей аспірантів КЛІК*. 1995. № 2. С.90–99.
2. Василенко К. Український танець. К. : Мистецтво, 1997. 282 с.
3. Литвиненко В. А. Трансформація української народної хореографії та її концептуалізація в театрі танцю Павла Вірського : дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2017. 245 с.
4. Степанюк І. В. Хореографічна культура як органічний складник духовного життя особистості. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки*. 2012. № 15. С. 177–180.